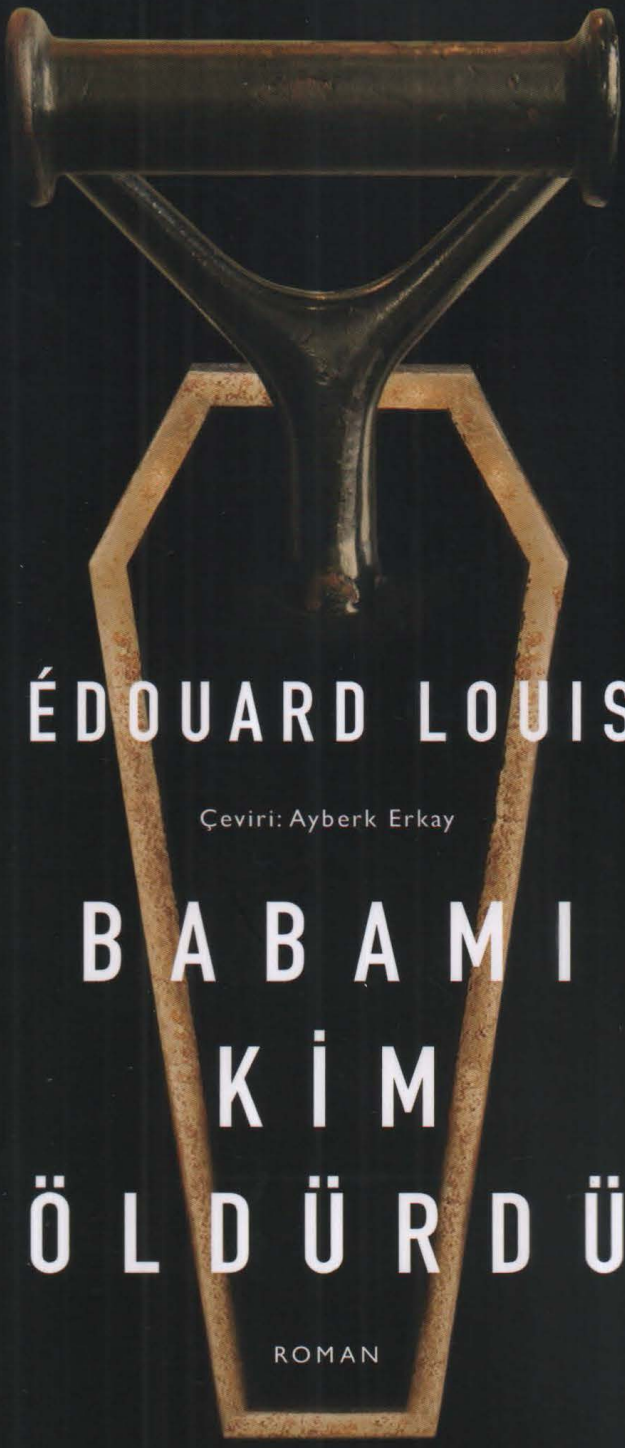

ÉDOUARD LOUIS

Çeviri: Ayberk Erkay

BABAMI KİM ÖLDÜRDÜ

ROMAN

can
çağdaş

ÉDOUARD LOUIS

BABAMI KİM ÖLDÜRDÜ

Can Çağdaş

Babamı Kim Öldürdü, Édouard Louis
Fransızca aslından çeviren: Ayberk Erkay
Qui a tué mon père
İlk baskı (çeviriye kaynak alınan baskı): Éditions du Seuil, 2018
© 2018, Édouard Louis
© 2020, Can Sanat Yayınları A.Ş.
Bu eserin Türkçe yayın hakları The Wylie Agency (UK) Ltd. aracılığıyla alınmıştır.
Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz

1. basım: Ekim 2020, İstanbul
Bu kitabın 1. baskısı 3000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Cem Alpan
Editör: Şirin Etik
Düzelti: Mert Tokur
Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Baskı ve cilt: Arı Matbaası
Davutpaşa Cad. Emintaş Kâzım Dinçol San. Sit. No: 81/39,
Topkapı, İstanbul
Sertifika No: 44009

ISBN 978-975-07-4694-9

CAN SANAT YAYINLARI
YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.
Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul
Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33
canyayinlari.com
yayinevi@canyayinlari.com
Sertifika No: 43514

ÉDOUARD LOUIS

BABAMI KİM ÖLDÜRDÜ

ROMAN

Fransızca aslından çeviren

Ayberk Erkay

can

ÉDOUARD LOUIS, 1992 yılında, Fransa'nın kuzeyindeki Amiens şehrinde, işçi sınıfına mensup bir ailede doğdu. Ailesinde üniversiteye giden ilk kişi olarak École Normale Supérieure'e girdi. Daha sonra siyasal bilimler üzerine yüksek lisans yaptı. 2013'te adını Édouard Louis olarak değiştirdi. 2014'te büyük yankı uyandıran otobiyografik romanı *En Finir Avec Eddy Bellegueule*'ü (Eddy'nin Sonu), 2016'da *Histoire de la Violence*'ı (Şiddetin Tarihi) yazdı. Homofobikliği, ırkçılığı, egemenlerin zorbalığını, işçi sınıfını ve sosyal eşitsizliği odağına alan kitapları yirmiden fazla dile çevrildi. Günümüzün en etkili genç yazarlarından biri olarak gösteriliyor.

AYBERK ERKAY, Fransız edebiyatı, çağdaş felsefe ve tiyatro kuramları eğitimi aldıktan sonra akademik ve sanatsal çalışmalarını bu alanlarda sürdürdü. Farklı Batı dillerinden çok sayıda edebî eseri dilimize kazandırdı. Çevirdiği çok sayıda düzyazı ve poetik metin farklı yayınevleri tarafından yayımlandı, oyun çevirilerinden birçoğu sahneye taşındı. Flaubert, Stendhal, Rimbaud, Mallarmé, Apollinaire, Valéry, T.S. Eliot, Aragon, Artaud, Vian, Camus, Céline, Genet, Perec, Koltès gibi Batı edebiyatının farklı türlerinde öncülük etmiş isimlerden yaptığı çevirilerin yanı sıra kıyıda kalmış metinler üzerine yaptığı araştırmalar, yazınsal çalışmalar ve hazırladığı koleksiyonlarla alana katkıda bulundu.

Xavier Dolan'a

Bu bir tiyatro metni olsaydı, şu sözlerle başlaması gerekirdi: Bir baba ve bir oğul, aralarında birkaç metre mesafe, büyük, geniş ve boş bir mekânda duruyor. Bu mekân bir buğday tarlası, kullanılmayan, boş bir fabrika, bir okulun, zemini PVC kaplı spor salonu olabilir. Belki kar yağıyordur. Belki kar yavaş yavaş onların üzerini örter ve nihayet gözden kaybolurlar. Babayla oğul neredeyse hiç bakmazlar birbirlerine. Yalnızca oğul konuşur, ilk cümlelerini bir kâğıda ya da ekrana bakarak okur, sesini babasına duyurmaya çalışır ama nedendir bilinmez, babası onu duyamıyor gibidir. Birbirlerine dokunacak kadar yakındırlar ama ulaşamazlar. Bazen tenleri buluşur, temas kurarlar fakat o anlarda bile birbirlerine uzaktırlar. Yalnızca oğlun konuşuyor olması ikisi için de şiddetli bir şeydir: Baba kendi hayatını anlatma imkânından mahrumdur, oğulsa asla alamayacağı bir yanıtı beklemektedir.

I

Amerikalı entelektüel Ruth Gilmore, ırkçılık sözcüğünün kendisi için ne anlama geldiği sorulduğunda, ırkçılığın, bazı toplulukların erken ölüme maruz bırakılması olduğunu söylüyor.

Bu tanım erkek egemenliği, eşcinsellere ya da trans bireylere duyulan nefret, sınıfsal tahakküm, her türlü toplumsal ve siyasi baskı için de geçerli. Siyaseti, canlıların başka canlılar tarafından yönetilmesi ve seçmemiş oldukları bir topluluk içinde yaşayan bireylerin varlığı olarak tanımlayacak olursak, demek ki siyaset korunan, teşvik gören, desteklenen toplumları, ölüme, işkenceye, cinayete maruz bırakılan toplumlardan ayıran şeydir.

Geçen ay seni görmeye geldim, şimdilerde yaşadığın, kuzeydeki o küçük şehre. Çirkin bir şehir, renksiz. Deniz üç-beş kilometre mesafede ama sen hiç gitmiyorsun. Seni birkaç aydır görmemiştim – uzun zaman olmuştu. Bana kapıyı açtığında seni tanımadım.

Sana baktım, senden uzakta geçen yılları yüzünden okumaya çalıştım.

Sonra, birlikte yaşadığın kadın artık neredeyse hiç

yürüyemediğini söyledi. Ayrıca geceleri nefes almak için bir alete ihtiyacın oluyormuş, yoksa kalbin dururmuş; destek almaksızın, bir makinenin yardımı olmadan atamıyormuş artık, atmak istemiyormuş. Kalkıp tuvalete gittin, sonra döndün, o sırada seni izledim, on metrelik yolda nefesin kesildi, düzelsin diye oturmak zorunda kaldın. Özür diledin. Bu da yeni çıkmış sende, özür dilemek, buna alışmam gerekecek. Bana şekerinin çıktığını söyledin, ciddiymiş, kolesterolün de yüksekmiş, her an kalp krizi geçirebilirmişsin. Bunları anlatırken nefesin kesiliyordu, sanki oksijen göğsünden boşalıyor, dışarı sızıyordu, bir-iki kelime etmek için bile büyük bir çaba, çok büyük bir çaba göstermen gerekiyordu. Kendi bedenine karşı savaş verdiğini görüyor ama fark etmiyor gibi yapmaya çalışıyordum. Geçen hafta doktorlar karnını açmış, evantrasyon diye bir operasyon geçirmişsin – ilk defa senden duydum. Bedenin kendi yükünü taşıyamaz olmuş, karnın aşağı doğru çekiliyormuş, içeriden kopmak, kendi ağırlığından, kendi kütlesinden kurtulmak için o kadar kuvvetli, hem de o kadar kuvvetli çekiyormuş ki kendini aşağı.

Araba kullanman riskliymiş artık, alkol alman yasakmış, duşa girmen ya da işe gitmen bile büyük riskleri göze alman anlamına geliyormuş. Ellini geçeli daha birkaç yıl oldu. Siyasetin, erken ölüme layık gördüğü insanlardan birisin.

Bütün çocukluğum senin yokluğunu ümit etmekle geçti. Okuldan akşamüstü dönerdim, beşe doğru. Eve yaklaşırken, eğer araban evin önünde değilse, bunun bara ya da kardeşine gittiğin ve geç kalacağın, muhtemelen sabaha karşı döneceğin anlamına geldiğini bilirdim. Arabanı evimizin önündeki kaldırımda görmezsem yemeği sensiz yiyeceğimizi, annemin sonunda pes edip yemek-

leri sofraya getireceğini ve seni ertesi sabaha kadar görmeyeceğimi bilirdim. Her gün bizim sokağa yaklaşırken arabanı düşünür ve içimden dua ederdim: Orada olmasın, orada olmasın, orada olmasın.

Seni tanımayı tesadüfen öğrendim. Ya da başkaları vasıtasıyla. Geçenlerde anneme seninle nasıl tanıştığını ve neden sana âşık olduğunu sordum. Parfümü yüzünden dedi. Parfüm sürerdi baban, tabii şimdiki gibi değildi o zamanlar. Erkekler katiyen parfüm sürmezdi, yoktu öyle bir âdet. Ama baban sürerdi. Evet, o sürerdi. Farklıydı. O kadar güzel kokardı ki.

Devam etti: *Bana kafayı takan oydu. İlk kocamdan yeni boşanmıştım o sıralar, yakayı kurtarmayı nihayet başarmıştım ve çok daha mutluydum öyle, erkeksiz. Kadınlar, erkekler olmadan daima daha mutludur. Ama baban ısrar etti. Bir kere bile çiçeksiz ya da çikolatasız gelmedi. Ben de boyun eğdim sonunda. Boyun eğdim.*

2002 – O gün annem beni odamda tek başıma dans ederken yakaladı. Gürültü çıkarmamaya, hareketleri elimden geldiğince sessiz yapmaya, nefesimi bile az az almaya çalışmış, müziğin sesini de çok açmamıştım ama nasıl duyduysa duvarın öbür tarafından duymuş ve ne olduğunu öğrenmek için odama gelmişti. Neye uğradığımı şaşırdım, nefes alamıyordum, yüreğim ağzıma gelmişti, ciğerlerim yanıyordu, ona döndüm ve bekledim – *yüreğim ağzımda, ciğerlerimde yangın.* Azarlamasını ya da dalga geçmesini bekliyordum ama gülümseyerek, en çok dans ederken sana benzediğimi söyledi. Ona, Babam dans mı ederdi? diye sordum – senin bedenin böylesine özgür, böylesine güzel, erkeklik takıntına böylesine ters düşen bir şey yapmış olabilir miydi sahiden? Belki de bir

zamanlar başka biriydin. Annem başıyla onayladı: "Baban sürekli dans ederdi! Nereye gitsek. Dans etmeye bir başladı mı herkes ona bakardı. Benim sevgilim olduğu için gurur duyardım!" Koşarak evden çıktım ve soluğu arka bahçede aldım, kışa hazırlık olsun diye odun kesiyordun. Bunun doğru olup olmadığını öğrenmek istiyordum. Bir kanıt istiyordum. Annemin söylediklerini sana tekrarlayınca yere bakmaya başladın ve, "Annenin söylediği her saçmalığa inanma," dedin, o kadar kısık sesle söyledin ki zor duydum. Ama yüzün kızarmıştı. Yalan söylediğini biliyordum.

* * *

Evde yalnız kaldığım bir akşam – çünkü siz arkadaşlarınıza yemeğe gitmiştiniz ve ben sizinle gelmek istememiştim –odun sobasından eve yayılan kül kokusu, yavaşça turuncuya dönen alevlerin ışığı, hatıralar hatıralar–, her tarafını güve yemiş, fotoğrafların nemi yüzünden kabarmış eski bir aile albümünde kadın kılığında bir resmini buldum, üzerinde seksi bir amigo kız kostümü, içinde sen. Doğduğum günden beri, ne zaman kadınsı bir şey yapan bir erkek görsen onu aşağıladığına şahit olmuş, bir erkeğin asla ama *asla bir kadın gibi davranmaması gerektiğini* söylediğini duymuştum. Otuz yaşında falansın fotoğrafta, ben doğmuş olmalıyım. Bütün gece bedenine ait o resimleri inceledim, altında etek, başında peruk, dudaklarında ruj, üzerinde tişört, altından koca koca memeler çıkmış, sutyen takıp içine pamuk doldurmuşsun herhalde. Benim için en şaşırtıcı olan, mutlu görünüyor olmandı. Gülümsüyordun. O fotoğraflardan birini çaldım ve sonradan, her hafta, birkaç defa, sakladığım çekmeceden çıkarıp onu deşifre etmeye çalıştım. Sana hiç bahsetmedim.

Bir gün, bir deftere senin hakkında şöyle yazdım: *Senin hayatının tarihini yazmak, benim yokluğumun tarihini yazmaktır.*

Bir keresinde de seni televizyonda opera izlerken yakaladım, canlı yayınlanıyordu. Bunu daha önce hiç yapmamıştın, en azından benim yanımda. Solist kadının kederli sesi duyulunca, gözlerinin ışıl ışıl parlamaya başladığını gördüm.

En anlaşılmaz olanı, dünya tarafından dayatılan normlara ve kurallara uymakta zorlananların bile –bir erkeğin asla ağlamaması gerektiğini söyleyen senin gibilerin– başkalarını bu kurallara uydurmak için deli gibi çırpınması.

Bu durum, bu çelişki canını yakıyor muydu? Bir erkeğin asla ağlamaması gerektiğini söyleyip duran sen, ağlamaktan utanıyor muydun?

Bak sana ne söyleyeceğim: Ben de ağlıyorum. Hem de çok. Sık sık.

2001 – Yine bir kış akşamı, bir sürü insanı eve yemeğe davet etmişsin, bir sürü arkadaşın gelmiş, sık yaptığın bir şey değildi bu, belki de bu yüzden benim de aklıma senin ve yetişkin misafirlerin onuruna bir gösteri sahneleme fikri geldi. Masada oturan bütün çocukları toplayıp –ben hariç üç oğlan– odama götürdüm ve provalar için derhal kolları sıvadım. Şuna karar vermiştim: Aqua isimli bir pop grubunu canlandıracak –artık yoklar galiba–, evdekilere konser verecektik. Bir saatten fazla koreografi çalıştık, kafamdan bir sürü dans, bir sürü hareket uydurdum, çocuklara emirler yağdırıp durdum. Ben şarkıcı kadın olacaktım, diğer üçü de hem arada bana eşlik edecek hem de grubun müzisyenleri olarak görünmez gitarlarını çalacaklardı. Salona ilk ben girdim,

diğerleri peşimden geliyordu, işareti verdim ve gösteriye başladık ama sen hemen başını çevirdin. Anlamıyordum. Bütün yetişkinler bizi izliyordu ama sen bakmıyordun. Beni fark etmen için daha yüksek sesle şarkı söylüyor, daha büyük hareketlerle dans ediyordum ama bakmıyordun. Baba diyordum, baksana, baksana, resmen savaş veriyordum bak diye ama sen bakmıyordun.

Bazen araba kullanırken sana şöyle derdim: Haydi Formula 1 yap! Sen de köklerdin gazı, daracık kasaba yollarında yüz elliyle giderdin. Annem aklını kaçıracak gibi olurdu, çığlık atardı, kafayı yediğini söylerdi, sen de aynadan gülümseyerek bana bakardın.

Altı ya da yedi çocuklu bir ailede doğdun. Baban fabrikada çalışıyordu, annen çalışmıyordu. Fakirlikten başka bir şey görmemişlerdi. Çocukluğuna dair söyleyebileceklerim galiba bundan ibaret.

Baban sen beş yaşındayken gitmiş. Bu çok sık anlattığım bir hikâye. Bir sabah fabrikaya gidiyorum diye çıkmış, akşam eve dönmemiş. Annen, yani babaannem, bana onu beklediğini söylerdi, sadece bunu yapabilmiş, ömrünün ilk yarısı boyunca elinden bu gelmiş sadece, onu beklemek: *Akşam yemeğini hazırlamıştım, her zamanki gibi onu bekledik sofraya oturmak için ama o bir daha dönmedi.* Baban çok içiyordu ve bazı akşamlar, alkol yüzünden anneni dövüyordu. Eline geçeni –tabak, ıvır zıvır, bazen sandalye, ne bulursa– suratına fırlatıyor, sonra üzerine yürüyüp bir de yumrukluyordu. Annen ağlıyor muydu, yoksa sesini çıkarmadan acıya direniyor muydu bilmiyorum. Sen bir şey yapamadan, çocuk bedeninde hapsolmuş, âciz halde onları izliyordun.

Bunu da daha önce anlattım – ama tekrar etmekten başka ne yapabilirim ki, hayatını anlatmak istiyorsam yapmam gereken bu değil mi, kim gerçekten dinlemek ister ki senin hayatını ya da seninki gibilerini? Dinletene kadar tekrar etmek zorunda değil miyiz? Onları bizi dinlemeye mecbur bırakmak değil mi tek çaremiz? Bağırmaktan başka çaremiz var mı?

Kendimi tekrar etmekten korkmuyorum, çünkü yazdıklarımın ve söylediklerimin edebiyatın gereklerini karşılamadığını, fakat yaşamanın, bu yangının mecburiyetine, aciliyetine yanıt verdiğini biliyorum.

Daha önce de bahsettim: Babanın öldüğünü öğrendiğin zaman bunu kutlamak istedin. Annene yaptıklarını hiç unutmamıştın. Ablan birçok defa seni onunla barıştırmaya çalışmıştı, o affetmişti, senden de unutmanı istemek için kaç defa yanına gelmişti ama sen her defasında gözlerini televizyona dikip onun orada olduğunu bilmiyormuş gibi yapmıştın. Babanın öldüğünü öğrendiğin gün bütün aile mutfaktaydı, aynı gün ya da aynı hafta sen de kırkıncı yaşını kutluyordun, yine televizyon seyrediliyordu ve herkes iyice duysun diye bağıra bağıra –şimdi düşününce nasıl da abartmıştın sahiden, ağzından bir tuhaf çıkmıştı sözler, o kadar yapmacık duruyordu ki sanki aylardır bunu söylemek için hazırlanmıştın– dedin ki: Gidip içecek bir şeyler alacağım, bunu kutlamak lazım. Arabana binip gittin, kasabadaki marketten pastis aldın. Bütün akşam bu haberi kutladın, güldün, şarkılar söyledin.

Tuhaf aslında, babanın şiddetine sürekli tanık olduğun için asla şiddete başvurmayacağını tekrarlar dururdun, takıntı gibiydi sende, çocuklarına asla vurmayacağını söylerdin: Çocuklarıma asla elimi kaldırmayacağım, bunu asla yapmayacağım. Şiddet her zaman, sadece şid-

det üretmez. Uzun zaman şu cümleye inanıp tekrarlayıp durdum zihnimde: Şiddet şiddetin sonucudur. Yanılmışım. Şiddet bizi şiddetten kurtardı.

Baban ailede alkol problemi olan ilk kişi değildi. Alkol doğduğun andan itibaren hayatının bir parçasıydı, başrolü alkolün oynadığı hikâyeler evden hiç eksik olmuyordu: araba kazaları, aşırı alkol alınan bir yemek dönüşü donmuş göllere düşmeler, şarabın ve pastisin kışkırtmasıyla vuku bulan aile içi şiddet olayları ve daha bir sürü hikâye. Alkol, unutmanın boşluğunu dolduruyordu. Her şeyin sorumlusu dünyaydı, etrafımızdaki insanlara unutmaya çalışmaktan –alkol sayesinde, alkol yüzünden unutmaya çalışmaktan– başka bir seçenek bırakmayan dünyaydı tek sorumlu, ama dünyayı mahkûm etmek mümkün değildi ki.

Ya unutacaktık ya ölecektik ya da unutarak ölecektik.

Unutmak ya da ölmek ya da unutmak ve unutmaya çalışırken ölmek.

O akşam öbür çocuklarla birlikte senin için bir gösteri hazırlamıştım, inat etmiştim, vazgeçmek istemiyordum, bana bakmanı istiyordum, salonda hafiften bir gerginlik yükselmeye başlamıştı ama ben yalvarmaya devam ediyordum: Bak baba bak.

1998 – Noel. Resmi yeniden canlandırmaya çalışıyorum, kendimi epey bir zorluyorum ama rüyadaymışım gibi işliyor gerçek, ne kadar tutmaya çalışırsam o kadar kaçıyor elimden. Bütün aile masada toplanmış. Çok fazla yiyorum, Noel arifesi için yine bir sürü yiyecek almışsın. Paran olmadığı için başkalarından eksik kalmaktan korkardın sen, sürekli bunu tekrar ederdin, Başkalarından ne

eksiğimiz var canım ve bu yüzden, Noel'de başkalarının sofrasında olabileceğini düşündüğün ne varsa bizim masamızda da olmasını isterdin, kaz ciğeri, midye, kan sucuğu, ki bu da çelişkiliydi tabii, her geçen gün fakirleşiyor ama her Noel daha fazla para harcıyorduk, sırf başkalarından eksik kalma korkusu yüzünden.

Annemle, erkek ve kız kardeşlerimle konuşuyorum ama seninle konuşmuyoruz. Sen kimseyle konuşmuyorsun. Ağzını açacak olsan da bayramlardan nefret ettiğini söyleyeceksin nasılsa. Aralık ayı geldi mi başlardın şikâyet etmeye, şu bayramlar geçse de kurtulsak derdin, ama bana kalırsa sen sadece mutluluktan nefret ediyormuş gibi yapıyordun, mutsuz bir hayata sahipmiş gibi görünüyor olabilirdin ama öyle bile olsa, bunu kendin seçmiştin, mutsuzluğunun kontrolü sendeydi, buna inandırmak istiyordun kendini, sürekli insanlara çok zor bir hayat sürdüğünü gösterme çabasındaydın ama bu hayatın senin tercihin olduğunu da bilmelerini istiyordun, keyif almaktan tiksindiğin için, neşelenmekten iğrendiğin için kendin seçmiştin bu hayatı.

Galiba yenilmiş olmayı reddediyordun.

Her yıl, Noel'de hediyeleri arabanın bagajına saklardın. Gidip onları almak ve çam ağacının altına bırakmak için benim yatmamı beklerdin, ertesi sabah uyanınca bulayım diye.

Ama o gece kimsenin uyumaya niyeti yoktu, saat on ikiye yaklaşıyordu ve bir ses duydum, sadece ben değil, herkes duydu, dışarıda bir patlama oldu. O kadar şiddetliydi ki sanki bizim mutfakta olmuştu, büyük, çok büyük, nasıl anlatsam bilmiyorum, sanki evin önüne ya da arka bahçeye bir uçak düşmüştü, şiddetini ifade edebilecek bir karşılık gelmiyor aklıma. Ne olduğuna bakmak için dışarı çıktın, peşinden geldim ve gördüm: Araban bıraktığın yerdeydi ama büzülmüştü, biçimsiz, tuhaf bir

metal yığınına dönüşmüştü. Her tarafa plastik parçaları saçılmıştı, havada yırtık pırtık paket kâğıtları uçuşuyordu ve arabanın az ilerisinde, birkaç metre ötede, kocaman bir kamyon duruyordu, kasasında motosiklet taşıyan bir kamyon. Kamyonu kullanan adam –bütün bunların sorumlusu– faciayı izlemek için durmuştu. O mesafeden bile görüyordum ağzından çıkıp yoğunlaşan buharı, yükselen duman sütunları yüzünü gizliyordu. Bir hayalete benziyordu. Bizi görünce tekrar gaza bastı ve gecenin karanlığında kayboldu. Peşinden koştun, anlamı yoktu tabii, bir kamyonu yakalayamazdın, bunun imkânı yoktu, hem de hiç yoktu ama koştun, bir yandan da bağırıyordun, Ağzına sıçacağım senin orospu çocuğu, bağırıyordun, ağzına sıçacağım senin – onun peşinden koşarken izledim seni, bedeninin karanlıkta kaybolduğunu gördüm, karanlıkta kayıplara karıştığını ve sonra tekrar belirdiğini ve eve döndüğünü, nefes nefese, yenilmiş halde.

Aslında hatırlayamayacak kadar küçüktüm ama hatırlıyorum, arabanın cesedine bakan yüzünü görünce, gördüğüm şey yüzünden ağladım ve sana fabrikaya artık nasıl gideceğini sordum. Kendimi kanepeye attım ve bütün Noel gecesi boyunca ağladım. Neden ağladım peki? Hediyelerim yok oldu diye ağladım herhalde –çünkü bunu anlamıştım, arabanda sakladığını biliyordum–, yedi yaşında araban yüzünden ağlamış olamam, hediyelerim yüzünden ağlamış olmalıyım, mantıklı olan bu. Fakat acaba diyorum, bana o zamandan hissettirmiş olabilir misin kimsenin yardım etmeyeceği insanlardan olduğumuzu? Dünyadaki yerimizin ne olduğunu bana o yaşta öğretmiş olabilir misin?

Seni seviyorum gibi geliyor çoğu zaman.

Anneme senin hakkında sorular sorduğumda, babanın gidişiyle daha da büyük bir yoksulluğa sürüklendiğinizi söylerdi. Annen altı ya da yedi çocukla bir başına kalmış, okumuş bir kadın değilmiş, iş bulamıyormuş. Peter Handke, "Bu şartlarda kadın olarak doğmak, yaşamadan ölmek demektir," diyor. Sonraki zamanlar yine de daha iyi geçmiş, bunu da söylerdi annem, artık daha mutluymuşsunuz çünkü evin erkeği hayatınızdan çekip gitmiş ve giderken şiddetini, tepkilerinden duyduğunuz korkuyu ve eril deliliğini de götürmüş.

Tarih dediğimiz şey, aynı duyguların, aynı sevinçlerin bedenler ve zaman aracılığıyla tekrar üretilmesinden ibarettir ve annem seni evden kovduğunda aynı mutluluğu tekrar yaşamış. Kardeşinde ya da barda olduğun için eve dönmediğin, annemin de seni beklediği akşamlardan birinde, bütün eşyalarını çöp torbalarına doldurup pencereden kaldırıma fırlatmış. Büyüktüm, on sekiz yaşındaydım. Artık sizinle yaşamıyordum ama annem bana anlattı. Ne zaman döneceğini söylemeden arkadaşlarınla gitmişsin. Yıllar boyunca annem de aynı şeyi yapmış, seni beklemiş, sizden önce annenin babanı beklediği gibi, ama o akşam bunu sona erdirmeye karar vermiş. Yirmi beş yıldır birlikte yaşıyormuşsunuz. Sabaha karşı eve dönmüşsün ama kapı kilitliymiş, duvarları, camları, pencereleri yumruklamışsın, bağırmışsın, hâlâ anlamıyormuşsun eşyalarının neden siyah, plastik torbalar içinde sokakta olduğunu, anlamıyor gibi yapıyormuşsun. Annem kapıdan, "Bir daha asla dönme bu eve," diye bağırmış sana. Asla mı demişsin. Tekrar etmiş: Asla. Ve bitmiş. Sen gittikten sonra, söylediğine göre, bir daha asla *aynı insan* olmamış, ellisine birkaç yıl kala, hayatında ilk defa büyük bir şehre gidip orada yaşamaya başlamış, seyahatlere çıkmış. Yeni zevkler keşfetmiş ve bilhassa yeni iğrentiler.

Doğduğundan beri köyde yaşayan kadın ne demeye başlamıştı biliyor musun: "Köylü kafası işte, ne olacak!"

Numaradan konser verdiğimiz o akşam, sonlara doğru gerçekten nefesim kesilmeye başlamıştı ama vazgeçmek istemiyordum, ne kadar devam ettim bilmiyorum ama pes etmeye kesinlikle yanaşmıyordum, Bak baba bak. Sonunda yerinden kalktın ve dışarıda bir sigara içeceğim dedin. Seni yaralamıştım.

Annemden sonra kendini hiç toparlayamadın. İçinde bir şey parçalanmıştı. Onu ne kadar sevdiğini anlamana ayrılık vesile oldu, bir klasik. Ayrıldıktan sonra dünyanın en hassas insanına dönüştün, sürekli hastalanıp yataklara düşüyordun, her şey seni yaralıyordu. Sanki ayrılığın acısı sende bir yara açmıştı ve etrafını saran her şey, bütün bu dünya ve bu dünyanın bütün şiddeti içine giriyordu.

Keyfin yerinde olduğu zaman anneme "Tatlım", "Bebeğim", "Yavrum" derdin.

Herkesin ortasında kalçasına şaplak atardın, o da sana "Yapma şunu, ayıp!" derdi. Sen gülerdin. Sen gülünce o da gülerdi.

Ona doğum günlerinde sadece elektrik süpürgesi, tava ya da ev aletleri almandan şikâyet ederdi: "Hizmetçi miyim canım ben."

Bana derdi ki: "Her kavgadan sonra değişeceğine söz verirdi. Hep değişeceğini söylerdi ama hiç değişmezdi. İnsan işte, yedisinde neyse, yetmişinde o."

Numaradan konser akşamı şarkıcı oldum diye, kız kılığına girdim diye mi yaraladım seni?

Okula gitmedin. Okulu olabildiğince çabuk bırakmak sana göre bir erkeklik meselesiydi, senin yaşadığın

dünyanın bir kuralıydı: *Adam olmak, kan gibi davranmamak, götünü başını sallamamak.* Yalnızca kızlar, bir de öbürleri, normal olmayanlar, sapık eğilimler gösterenler okulun düzenine, disiplin kurallarına, öğretmenlerin isteklerine ya da emirlerine boyun eğerdi.

Senin gözünde bir erkek bedeni inşa etmek, eğitim sistemine direnmek, kurallara boyun eğmemek, düzene, hatta okula ve onun doğurduğu otoriteye meydan okumak anlamına geliyordu. Bir kuzenim ortaokulda, bütün sınıfın önünde bir öğretmene tokat atmıştı. Evde sürekli bir kahraman gibi bahsedilirdi ondan. Erkeklik *–kan gibi davranmamak, götünü başını sallamamak–*, bunun anlamı, okuldan bir an evvel ayrılıp gücünü başkalarına kanıtlamak, boyun eğmediğini bir an evvel herkese göstermek ve dolayısıyla –buradan çıkardığım sonuç şu ki– erkekliğini inşa etmek, başka türlü bir yaşamdan, başka türlü bir gelecekten, eğitimin sağlayabileceği başka türlü bir toplumsal yazgıdan feragat etmek demekti. Erkeklik seni yoksulluğa, parasızlığa mahkûm etti. Eşcinsel nefreti = yoksulluk.

Düzgünce ifade etmeyi denemek istediğim bir şey var. Geriye dönüp bakınca şunu görüyorum: Senin hayatın daha en başından beri, sana rağmen ve hatta sana karşı işleyen, *olumsuz bir hayat* olagelmiş. Paran *olmadı*, okula *gitmedin*, seyahat *etmedin*, düşlerini *gerçekleştiremedin*. Senin hayatından bahsederken insanın kullanabileceği tek şey, dildeki olumsuzluk yapıları.

Jean-Paul Sartre *Varlık ve Hiçlik* adlı kitabında, varlık ile eylemleri arasındaki ilişkileri inceler. Yaptığımız şeylerle mi tanımlanırız? Varlığımız, teşebbüs ettiğimiz şeyler üzerinden mi tanımlanır? Kadın ve erkek yaptıkları şeyler midir, yoksa kişiliğimizin hakikatiyle eylemlerimiz arasında bir fark, bir mesafe var mıdır?

Senin hayatın, bizim, yaptığımız şeyler olmadığımızı kanıtlıyor, aksine *biz yapmamış olduğumuz şeyleriz* çünkü dünya ya da toplum bunları yapmamızı engelledi. Çünkü Didier Eribon'un *peşin hüküm* adını verdiği şeyler bizlerin, geylerin, transların, kadınların, siyahların ve yoksulların üzerine çöktü ve bizlere ulaşılması mümkün olmayan bazı hayatlar, bazı deneyimler, bazı düşler verdi.

2004 – Ortaokulda ilk defa Soğuk Savaş'tan bahsedildiğini, Almanya'nın ikiye bölündüğünü, Berlin'in bir duvarla ikiye ayrıldığını, sonra da bu duvarın yıkıldığını duyuyorum. Evimize bu kadar yakın, kocaman bir şehrin kaşla göz arasında bir duvarla ikiye bölünebilmesi beynimde bomba etkisi yaratıyor. Büyüleniyorum, bütün bir gün boyunca kimsenin ne söylediğini anlamıyorum, sadece bunu düşünüyorum, aklımdan başka bir şey geçiremiyorum, daha evvelsi güne kadar kadınlarla erkeklerin rahat rahat yürüdükleri bir yolun ortasına o duvarın nasıl konulduğunu zihnimde canlandırmaya çalışıyorum.

Duvar yıkıldığında sen yirmi yaşından büyüktün, o yüzden bütün gün sana soracağım soruları geçirdim aklımdan: Acaba duvarı görmüş insanlar var mıydı tanıdığın, ona dokunmuş kadınlar ya da erkekler, yıkımına katılmış olanlar? Nasıl bir şeydi yani, neye benziyordu ikiye bölünmüş bir Avrupa, anlat haydi bana, iki Avrupa arasında beton bir duvar, ne demekti bu?

Otobüsten kasaba meydanında indim ama her zaman yaptığım gibi sokaklarda oyalanmadım bu sefer, yolu uzatmak için ayaklarımı sürümedim, arabanı kaldırımda görmemek için dua etmedim, koştum, kafamda bir sürü soruyla hiç koşmadığım kadar hızlı koştum.

Zihnimde biriktirdiğim her şeyi sordum sana, sen de gelişigüzel cevaplar verdin, *Evet, doğru, bir duvar vardı*

bir ara. Televizyonda konuşuyorlardı. Bütün söylediğin bu kadardı. Bekledim ama bana arkanı döndün. Israr ettim, Anlat haydi, nasıl bir şeydi, neydi yani, neye benziyordu duvar, mesela sevdiğimiz insan duvarın öbür tarafında oturuyorsa, bir daha onu göremiyor muyduk, ölene kadar hiç mi göremiyorduk? Diyecek bir şey bulamıyordun. Ben ısrar ettikçe canının yandığını gördüm o anda. On iki yaşındaydım ama senin anlamadığın şeyler söylüyordum. Yine de biraz daha üzerine gittim ve sinirlendin. Bağırdın. Daha fazla soru sorma dedin ama her zamanki sinirine benzemiyordu bu, normal bir bağırma değildi. Utanmıştın çünkü dışlandığın, istenmediğin okul kültürüyle yüz yüze getirmiştim seni. Tarih neredediR? Okulda öğretilen tarih, senin tarihin değildi. Okulda bize dünyanın tarihini öğretiyorlardı ve sen o dünyanın dışında bırakılmıştın.

1999 – Parmaklarımla sayıyorum: bir, iki, üç, dört, beş, altı, yedi, sekiz. Sekiz yaşıma girmek üzereyim. Doğum günüm için ne istediğimi sordun, ben de cevap verdim: *Titanic*. Filmin VHS kaseti yeni çıkmıştı, televizyonda durmadan reklamı dönüyordu, bütün gün. O filmin nesinden bu kadar etkilenmiştim bilmiyorum, sahiden bilmiyorum, aşk mı, Leonardo DiCaprio'yla Kate Winslet'ın paylaştığı başka biri olma hayali mi, Kate Winslet'ın güzelliği mi; bilmiyorum ki, ama henüz izlemediğim bu filme resmen kafayı takmıştım ve senden onu istedim. Bana bunun bir kız filmi olduğunu ve bunu istememem gerektiğini söyledin. Daha doğrusu –biraz hızlı gittim– ilk önce başka bir şey istemem için yalvardın, Uzaktan kumandalı araba alayım mı sana, süper kahraman kostümü, bak iyi düşün. Ama ben hepsine hayır diyordum, Hayır, hayır, *Titanic*'i istiyorum diyordum benim bu ısrarımın ya da senin başarısızlığının

ardından ardından nihayet tavır değiştirdin. Madem öyle, hediye mediye yok sana dedin. Ağladım mı ağlamadım mı hatırlamıyorum. Üzerinden günler geçti. Doğum günümün sabahı uyanınca, yatağımın ayakucunda büyük, beyaz bir kutu buldum, üzerinde yaldızlı harflerle *Titanic* yazıyordu. İçinde kaset vardı, ama o kadar değil, filmin fotoğraf albümü, bir de galiba geminin maketi. Bir koleksiyon setiydi, senin için kesinlikle fazla pahalı bir şeydi, yani bizim için, ama almıştın ve onu boş, beyaz bir kâğıda sarıp yatağımın ayakucuna bırakmıştın. Seni yanağından öptüm, hiçbir şey söylemedin, o filmi bir yıldan uzun zaman boyunca, haftada onlarca kere izlememe izin verdin.

Numaradan konser akşamı kız kılığına girdiğim için mi seni yaraladım, arkadaşlarının seni bu yüzden yargılayacaklarını, beni bir kız gibi yetiştirmekle suçlayacaklarını düşündüğün için mi?

Farelerden ve yarasalardan korkardın. Neden başka hayvanlardan değil de bunlardan bilmiyorum.

Gravyeri paketinden çıkarmadan, parça parça koparıp atardın ağzına, peynir parçaları ağzından dökülür, paketin içine geri düşerdi ve bunu gördükçe sana kızardım: "Ağzına giren peyniri yemek istemiyorum!"

Hayalin bir morgda çalışmaktı. Derdin ki: "Ölülerin hiç olmazsa başkasına sıkıntısı yok."

Numaradan konserin ardından yanına, dışarıda titreye titreye sigara içtiğin yere geldim, yalnızdın, üzerinde tişört vardı sadece, hava soğuktu, yol bomboştu ve sanki hiç kesilmeyen o gürültünün eksikliği, o sessizlik ağzımdan, kulaklarımdan içeri giriyordu, hissediyordum. Yere bakıyordun. Özür dilerim baba dedim. Beni kolla-

rına aldın ve önemli değil, önemli değil dedin. Merak etme, önemli değil.

* * *

Beş yıl boyunca genç olmaya çalıştın. Liseden ayrılır ayrılmaz –ki daha başlayalı birkaç gün olmuştu– kasabadaki fabrikada işe girdin ama orada da fazla durmadın, taş çatlasa birkaç hafta. Senden önce babanın ve dedenin yaşadığı hayatı bir daha baştan yaşamak istemiyordun. Çocukluktan çıkar çıkmaz, daha on dört ya da on beş yaşında çalışmaya başlamışlardı. Hiç ara vermeden, adına gençlik denen dünyayı ve gerçekleri unutma hakkından birkaç sene bile faydalanamadan, çocukluktan doğruca tükenişe ve ölüme hazırlanmaya geçmişlerdi – *adına gençlik denen birkaç senelik unutuş*, laf söyledi balkabağı.

Beş yıl boyunca var gücünle genç olmak için uğraştın, Fransa'nın güneyine yerleştin, orada hayatın daha güzel olacağına, tepede güneş parlarken insanı o kadar hırpalamayacağına inandırdın kendini, mobilet çaldın, uykusuz geceleri sabahlara bağladın, içebildiğin kadar içtin. Bütün bu tecrübeleri hiç sakınmadan, dibine kadar yaşadın çünkü bunu yaparken bir şey çaldığını hissediyordun – evet, varmak istediğim de buydu: Gençlik bazılarına hayatın armağanıdır, bazılarınınsa tek çaresi onu çalmaya çalışmaktır.

Günün birinde bu da son buldu. Asıl para yüzünden sanırım ama bu kadar değil tabii. Her şeyi bıraktın ve doğduğun kasabaya ya da komşu kasabaya –ne fark edecekse artık– geri döndün. Ve senden önce ailendeki herkesin çalıştığı fabrikada işe girdin.

Klasik süreç: Gençliğini sonuna kadar yaşayamadığını hissettiğin için geri kalan bütün hayatın boyunca yaşamaya çalıştın. Bir şey çalmakla ilgili sıkıntı budur

zaten –sen ve gençliğin örneğinde olduğu gibi– insan çaldığı şeyin gerçekten kendisine ait olduğunu bir türlü hissedemez, o yüzden sonsuza kadar sürekli çalmak zorundadır artık onu, asla sonu gelmeyecek bir hırsızlık. Sen de onu tekrar yakalamak, tekrar elde etmek, tekrar çalmak isteyip durdun hep. Sadece her şeye doğuştan sahip olanlar mülkiyet duygusunu gerçek anlamda tadabilir, sahip olmanın ne anlama geldiğini kavrayabilir. Mülkiyet hissi, insanın sonradan edinebileceği bir şey değildir.

Yine genç olma, nihayet genç olma teşebbüslerinden birinde arkadaşın Anthony'yle birlikteydin. Hatırlıyor musun? Arabayla gidiyordunuz ve arkadan polisin geldiğini gördünüz. Çok alkol almıştınız, ehliyeti kaptırmanız bir dur demelerine bakardı, yüzünü bir daha göremezdiniz. Sizi takip ettikleri hissine kapıldınız, o yüzden hızlandınız, yakalanmamak için iyice bastınız gaza, iş kovalamacaya döndü, ışıkları pas geçtiniz, hızlandıkça hızlandınız, herhalde bütün gece televizyonda izlediğin kovalamacalarda sanıyordun kendini, çete üyeleri kaçıyor Amerikan polisi kovalıyor –gerçi sürekli yaptığımız bu değil mi, en gergin anlarımızda bile sanki kitaplarda okuduğumuz ya da filmlerde izlediğimiz sahneleri taklit ediyoruz– bir nehrin kıyısına vardınız sonunda, arabadan çıktınız ve polislere yakalanmamak için suya atladınız –gerçekten sizin peşinizde olduklarını bile sanmıyorum ama neyse– ve yüzdünüz –sen ki sudan, başka hiçbir şeyden olmadığı kadar korkan adam, bu korku yüzünden banyo yapmaktan bile korkan adam, sudan o derece korkan adam– buz gibi suyun dibine dalıp yüzdünüz ve birkaç yüz metre ileride çıktınız. Uzun süre beklediniz, vücutlarınız suyun içinde, ayaklarınız bileklerinize kadar toprağa batmış halde, polislerin gitmesini umarak beklediniz, sonra da eve döndünüz, annemin yanına, buram buram balık ve balçık kokan ıslak giysilerle. Üzerinizden, bedenlerinizden sular damlı-

yor, damlalar giysilerin kumaşından aşağı kayıyor ve yere düşüp parçalanıyordu, ses çıkarmadan. Sen bu hikâyeyi hiç anlatmazdın çünkü sen hiç konuşmazdın ama annem anlatacak olduğunda –ki sık sık, ayda birkaç defa anlatırdı– gülümser, "Ama iyi eğlendik," derdin. Gençliğinden bir anı koparıp almayı başarmıştın.

Bütün teknolojik icatlara hayran kalırdın; onların yeniliğinden kendine pay çıkarır, hayatına –aslında hakkın olmayan – yeni bir soluk getirmeye çalışırdın. Hayranlıkla kıskançlık sesinde birbirine karışır, barlarda yeni çıkan telefonlardan, tabletlerden, bilgisayarlardan bahsederdin. Satın almazdın hiçbirini, fazla pahalıydılar. Seyyar satıcıların kasaba pazarına getirdiği aletlerle yetinirdin: ters yöne dönen kol saati, evde kola yapmaya yarayan bir alet, yüz metreden duvara çıplak kadın resmi yansıtan lazer. *Anılarımızda insanlardan çok neşneler var.*

Gençliğini, bu nesnelerin gençliği vasıtasıyla yaşardın sen.

Başka bir şey: Eylül ayında, fuar zamanı kasabaya oyun çadırları kurulurdu, atış poligonu stantları, slot makineleri. Evin bir aylık parasını –yemeğe, faturalara, kiraya gitmesi gereken parayı– dört günde bunlara harcardın. Annem, "Adam diye evlendik, çocuk çıktı," derdi.

(Senden bahsederken geçmiş zamanda konuşuyorum çünkü seni artık tanımıyorum. Şimdiki zamanda konuşursam yalan söylemiş olurum.)

Bir görüntü: Yaz vakti, gün ortasında gece olmuş, karanlık bütün dünyayı avucuna alıyor, bizi avucuna alıyor, seni, beni, ortasında dikildiğimiz mısır tarlasını, ya-

nındayım, saat öğlen bile olmamış ama hava karanlık, "Güneş tutulması," diyorsun bana. "Gözlüklerini çıkarma yoksa Ay gözlerini yakar, bir daha asla göremezsin." Diyorsun ki: "Bu ilk ve son, Dünya'da böyle bir şey yeniden yaşandığında hepimiz ölmüş olacağız, sen bile, sen bile ölmüş olacaksın."

(O ters yönde dönen kol saatini bana hediye etmiştin, pazardan satın aldığın saati. Onu kaybettim.)

Başka bir görüntü: Araba kullanıyorsun, arka koltuktayım, sadece ikimiz varız, "Dalgaların üzerinde gideceğiz seninle," diyorsun. Bunun ne anlama geldiğini bilmiyorum, böyle bir ifadeyi daha önce hiç duymamışım. Tekrar ediyorsun: "Dalgaların üzerinde gideceğiz." Denize doğru sürüyorsun arabayı, dalgalar üzerimize doğru geliyor, bizi öldüreceğini düşünüyorum, ölmek ve benim de seninle birlikte ölmemi istediğini düşünüyorum, bağırıyorum, Yapma baba, yapma, lütfen, gözlerimi kapatıyorum, ölmek istemiyorum, daha da yaklaşıyorsun ve tam sulara girmek üzereyken direksiyonu kırıyorsun, basit ve ani bir hareketle. Artık dalgaların içine doğru gitmiyoruz, yanımıza alıyoruz onları, iki teker kumların üzerinde, ikisi suyun içinde gidiyoruz, arabanın yarısı suya batmış, yirmi, belki otuz santimetre kadar.. Koltukta doğruluyorum, su tarafındaki camdan dışarı bakıyorum, dediğin doğru, sadece suyu görüyorum ve üzerinde, suyun yüzeyinde giden arabanı. Başka hiçbir şey yok. "Gördün mü, sana söylemiştim," diyorsun. Dalgaların üzerinde gidiyoruz.

Seni görmeye geldiğimde, **o son defa**, sana söylediğim her şeyi unuttum ama söylemediğim her şeyi hatırlıyorum. Genel anlamda konuşacak olursam, geçmişi ve birlikte yaşadığımız hayatı düşününce ilk aklıma gelen

hep sana söylemediğim şeyler; hatıralarım hep olmamış olanlara dair.

Genç olma hakkı için mücadeleyle geçen yılların ardından evlilik hayatı. Her şey sırasına uygun ilerliyor.

Seninle tanıştığında annemin ilk kocasından iki çocuğu varmış, senden önce tanıdığı adamdan. Daha en başından onları kendi çocukların gibi benimsemişsin, gece korktukları zaman yanlarında uyuyormuşsun, büyüdüklerinde bile böyle yapmaya devam etmişsin, onlara kendi soyadını vermeyi teklif etmişsin – ya başkaları tarafından iyi bir baba olarak kabul edilme isteği ya da saf sevgi, ikisi arasındaki sınır öyle ince ki. Ağabeyimin gerçek kardeşim değil, üvey olduğunu söyleyince bana tokat atmıştın. "O senin kardeşin," demiştin bana. "Senin üvey kardeşin yok, benim üvey çocuğum yok."

2006 – Bitirdim sayılır, anlatacak bir şey kalmadı gibi. Bu son sahnelerden biri, sonrası sadece unutuş. Olay bir okul otobüsünde, rengi solmuş bir koltukta geçiyor, koltuğun yeşil-mavi, halı gibi bir kumaşı var. Oturuyorum. Biraz ileride, üç ya da dört sıra önümde kuzenim Jayson oturuyor. Yerinde hopluyor, zıplıyor. Normal bir hoplama zıplama değil ama bu. Şarkılar söylüyor, çığlıklar atıyor. Şoför ona susmasını söylüyor. Jayson onu dinlemiyor. Kendisine söyleneni anlamıyor, o sırada kriz geçiriyor, doğuştan mustarip olduğu bir sorun, ayda birkaç defa geliyor başına, nerede, ne zaman denk geleceği belli olmuyor, krize kapılınca kendini durduramıyor, kimseyi duymuyor. Şoför ona bir kez daha susmasını söylüyor ama Jayson giderek kontrolden çıkan bir şekilde iyice tepinmeye başlıyor yerinde, bunun üzerine şoför otobüsü aniden durduruyor, el frenini çekiyor, ayağa kalkıyor ve ona vurmak için kuzenimin yanına yaklaşı-

yor. Ben ne olduğunu fark edene kadar Jayson'ı tişörtünün yakasından tutmuş bile, öbür elini kaldırmış, ona vurmak üzere, işte tam o anda ayağa kalkıyorum –nasıl yaptım ben de bilmiyorum, benlik bir hareket değil aslında, cesur bir çocuk değildim– ve ona engelli birine böyle davranmaması gerektiğini söylüyorum. Elini indiriyor, bana dönüyor, yürümeye başlıyor, kıpırdamıyorum, yanıma yaklaşıyor ve bana tokat atıyor.

Akşam eve dönünce sana olanları anlattım. Daha ilk cümlemi bitirmeden gözün dönmeye başladı, resmen kan beynine sıçradı, intikamımı alacağını söyledin. Bunu yapmamanı istedim, intikamının sonuçlarından korkuyordum, bu gibi şeylerin nasıl işlediğini biliyordum ama artık çok geçti.

Ertesi gün kasaba meydanında bekledin, otobüs durunca içine daldın, şoförü boynundan yakaladın ve ona bir daha asla bana dokunmamasını söyledin. Otobüsteki çocuklar sana hayran hayran bakıyorlardı, hatta arada bana gülümsüyorlardı, senin gücün benim üzerime yansıyordu. Ama şoförü tehdit ettiğini görenler ertesi gün bana kendimi korumaktan bile âciz olduğumu ve bunun için babama ihtiyaç duyduğumu söylediler. Aylar boyunca dalga geçtiler ve bana bir cevap, bir karşılık verme imkânı tanımadan, "Ne yapacaksın şimdi, babanı mı arayacaksın?" deyip durdular.

(O günden sonra seni çok az aradım)

Geçen gün, şu an yaşadığın şehre yaklaşan trende şöyle yazdım: *Başkaları, dünya, adalet, sürekli birilerinden bizim intikamımızı alır ama onlar aldıkları intikamın bize fayda sağlamadığının, aksine bizi yok ettiğinin farkına varmazlar. İntikamımızı alarak bizi kurtardıklarını zannederken aslında biz yok ederler.*

II

Masum değildim. 2001'de, ağabeyim onu, babamı öldürmeye çalışmıştı – Dünya Ticaret Merkezi saldırısından birkaç gün sonraydı, hangi gün olduğunu o yüzden hatırlıyorum ya da belki aksini yapamıyorum ondandır, unutamıyorum. Ağabeyimle İkiz Kuleler'in alevler içinde kalışını, patlayışını, sonra da yıkılışını izlemiştik, ağabeyim televizyonun karşısında üzüntüsünden bir şişe viski bitirmiş, ağlıyordu, durmadan ağlıyor, "Sıra bize geldi, amına koyayım, hepimizi öldürecekler," diyordu, gayet iyi hatırlıyorum, böyle diyordu, "hepimizi öldürecekler, savaş başladı, bana bak hazırla kendini, duydun mu beni, hepimizi gebertecek bunlar, hepimizi," diye beni uyarıyordu, "sıra Fransa'ya geldi, belli işte, bizi de uçuracaklar havaya aynı böyle, duydun mu beni, geberip gideceğiz burada." Sonradan, uzun zaman boyunca bu sözleri babamın söylediğini sandım ama şimdi hatırlıyorum bunları söyleyen o değil, ağabeyimdi. Dokuz yaşındaydım ve ben de ağlıyordum, ailesinin ağladığını gören hemen her çocuğun ağladığı gibi, ne olduğuna bir anlam veremeden, belki tam da bu anlamazlık yüzünden, bu boşluk yüzünden, ağlıyordum çünkü daha önce de ölümden korkmuştum ve ağabeyimin –iki ya da üç sene sonra nefret etmeyi öğreneceğim bir adamın– bu

sözlerinin, paranoyak bir tepkiden ibaret olduğunun farkına varamayacak kadar küçüktüm.

Bir hafta sonra, devam ediyorum, bir hafta sonra, tarihlerin yakın olması dışında, saldırılarla başka bir bağlantısı olmaksızın –ki bu yakınlık da bana söz konusu cinayet teşebbüsünün tarihini belirleme imkânı veriyor– ağabeyim, akşam yemeğinin tam ortasında, bütün ailenin önünde, babamı boynundan yakaladı ve sırtını mutfak duvarına çarpmaya başladı. Onu öldürüyordu, ilk kavgaları değildi bu. Babam bağırıyor, ona yalvarıyordu –babamın birine yalvardığını hiç görmemiştim–, ağabeyim de bağırıyordu, "Seni geberteceğim orospu çocuğu, geberteceğim lan seni," sürekli aynı kelimeler, aynı cümleler, annemle Deborah –ağabeyimin o sıralar yeni tanıştığı bir kız– beni korumaya çalışıyordu. Annemin hali hâlâ gözümün önünde, ağabeyimi durdurmak için ona bardak fırlatıyor ve bardaklar yere düşüp kırılıyor. Annem de bağırıyor, "Saçmalamayın, birbirinizi öldürecek misiniz, yapmayın," diye resmen feryat ediyor, nasıl ifade edeceğimi bilmiyorum, boğazı yırtılacak gibi. "Babasını öldürecek, kendi babasını öldürecek," sonra benim kulağıma fısıldıyor: "Sen bakma yavrum, bakma, anneciğin burada, bakma."

Ama bakmak istiyordum. Çünkü babamla ağabeyim arasındaki bu kavgayı çıkaran bendim, böyle olmasını ben istemiştim. Bir intikamdı bu.

İntikamımın öyküsü bir sabah vakti başlıyor, sabahın köründe. Sahneyi gözünüzde canlandırmanız lazım: Mutfaktayız, annem, ağabeyim ve ben. Yanlarında oturmuş, sıcak çikolata içiyorum. Yeni uyanmışlar, gözleri televizyonda, sigara içiyorlar. Uyanalı yirmi dakika olmuş ama şimdiden üç-dört sigara söndürmüşler, mutfağı

kalın, mat bir duman perdesi kaplamış. Öksürüyorum, annem ve ağabeyim televizyonun karşısında gülüyorlar, yorgun, boğuk kahkahalar, içmeye devam ediyorlar. Babam ve kız kardeşlerim orada değil.

Anneme sesleniyorum: "Ben çıkıyorum, kasabada bir arkadaşıma gideceğim, beraber bisikletini tamir edeceğiz." Gözünü televizyondan ayırmadan başını sallıyor. Ses çıkarmadan giyiniyorum. Evden çıkıyorum, son bir kez daha güldüğünü duyuyorum, kapıyı kapatıyorum ve soğukta yürümeye başlıyorum, kırmızı ve gri tuğlaların ortasından, gübre ve sis kokusunun arasından, sonra –ne olduğunu şimdi hatırlamıyorum ama– odamda bir şey unuttuğumu hatırlıyorum, o yüzden geri dönüyorum.

Kapıyı çalmadan eve giriyorum ve dumanların arasından annemle ağabeyimin siluetlerini görüyorum, yanan sobanın yanındalar, şimdi daha yakınlar. Ve neler olduğunu görüyorum: Annem ağabeyime para veriyor, karanlıktan ve evde başkasının olmamasından faydalanarak ona para veriyor ve ben, babamın bunu yasakladığını, annemin ağabeyime bir daha para vermemesini, bir daha asla bunu yapmamasını tembih ettiğini biliyorum çünkü babam, ağabeyimin o parayla içki ve uyuşturucu alacağını, kafayı bulup market kepenklerini ve otobüs duraklarını boyayacağını ya da kasaba stadının koltuklarını ateşe vereceğini biliyor. Bunu defalarca yaptı ve hapse girme riski var, tutuklanması bir vukuata daha bakar. "Seni bir daha bu serseriye para verirken görmeyeyim," demişti babam anneme, o yüzden annem suçüstü yakalanınca neye uğradığını şaşırıyor. Yanıma yaklaşıyor, çok kızgın görünüyor, "Bunu babana söylemek yok, duydun mu beni, sakın söylediğini duymayayım, yoksa kötü olur," diyor. Hemen sonra tereddüt ediyor. Nasıl bir strateji uygulaması gerektiği konusunda kararsız, başka bir şey deniyor bu defa, ton değiştiriyor, nasıl desem, daha

yumuşak bir sesle baştan başlıyor, sanki yalvarır gibi: "Ağabeyinin okulda yemek yemek için paraya ihtiyacı var ama babana bunu bir türlü anlatamıyoruz, anneciğine bir iyilik yap ve bunu babana söyleme olur mu, baban bazen nasıl aptalca davranıyor biliyorsun." Öyle deyince boyun eğiyorum ben de, bir şey söylemiyorum, bir şey söylemeyeceğime dair ona söz veriyorum.

Annem ölümcül hatayı on beş gün sonra yapıyor. Sabahın o erken saatlerinde, sonradan bunun bedelini ödeyeceğinin, bunun canını yakacağının henüz farkında değil. O sabah onunla yalnızım. Konuşmuyoruz. Okula gitmek için hazırlanıyorum. Çıkmak üzereyim, kapıyı açıyorum, sigarasından bir nefes alıyor ve durup dururken bana –bu hep söylediği bir şeydi ama o âna kadar hiç bu kadar acımasız olmamıştı, bu kadar sakınmadan söylememişti– diyor ki: "Sen niye böylesin? Niye hep kız gibi giyiniyorsun? Kasabada herkes ibne diyor arkandan, utançtan başımızı kaldıramıyoruz, herkes seninle alay ediyor. Bunu niye yapıyorsun anlamıyorum."

Cevap vermiyorum. Evden çıkıyorum, hiçbir şey demeden kapıyı kapatıyorum ve neden ağlamıyorum onu da bilmiyorum ama bütün güne annemin sözlerinin tadı siniyor, havada annemin sözlerinin tadı var, yediklerimde kül tadı var. Gün boyunca ağlamıyorum.

Akşam okuldan eve dönüyorum. Annem sofraya yemekleri koyuyor, babam televizyonu açıyor.

Sonra birden, yemeğin tam ortasında bağırıyorum. Gözlerim kapalı, avazım çıktığı kadar bağırıyorum, bir çırpıda çıkıyor cümleler ağzımdan, "Annem Vincent'a para veriyor, ona para vermeye devam ediyor, geçen gün ona para verirken gördüm, benden sana söylemememi istedi, 'Sakın babana söyleme' dedi, sana yalan söyleme-

mi istedi," babam cümlemi bitirmeme izin vermiyor, sonuna kadar gitmeme izin vermiyor, sözümü kesiyor. Anneme dönüyor ve bunun doğru olup olmadığını soruyor: "Sen benimle dalga mı geçiyorsun, ne diyor bu?" Sesi yükseliyor. Ayağa kalkıyor ve yumruklarını sıkıyor, etrafına bakınıyor, ne yapacağını bilmiyor, henüz bilmiyor ama ben tepkisinin ne olacağını gayet iyi biliyorum.

Anneme bakıyorum, meraktan çatlamak üzereyim, sabah beni aşağıladığı için acı çekmesini istiyorum,

acı çekmesini istiyorum,

ve babamla ağabeyimin kavga etmesinin ona acı çektirmenin en iyi yolu olduğunu biliyorum. Nihayet bakışlarımız buluşuyor ve bana, "Sen gerçekten küçük bir pisliksin," diyor. Yalan söylemiyor, o kadar tiksiniyor ki benden, her an kusabilir. Başımı eğiyorum, yapmış olduğum şeyden utanmaya başlıyorum ama o an için intikamın tadı hâlâ ağır basıyor (sonrasında geriye sadece utanç kalacak).

Babam patlıyor, kendini durduramıyor artık, ona bu şekilde yalan söylendiği için deliye dönüyor. Kırmızı şarap içtiği kadehi yere fırlatıyor, kadeh kırılıyor, bağırıyor, "Bu evde benim sözüm geçer, ne demek lan bu, ne boklar yiyorsunuz arkamdan," öyle bir bağırıyor ki annem korkuyor, o güne kadar bir erkekten, bilhassa bir erkekten asla korkmadığını, başka kadınlara benzemediğini tekrarlayıp durmasına rağmen korkuyor, beni kollarına alıyor, kız kardeşlerimi arkasına saklıyor, babamdan sakinleşmesini istiyor, "Tamam canım, bir daha yapmayacağım," diyor ama babam sakinleşmiyor, sakinleşmeyeceğini biliyorum. Devam ediyor, annem de sinirleniyor, bağırıyor: "Manyak mısın nesin be, bak seni uyarıyorum o camlar çocuklarımın bir yerine gelirse seni boğazlarım, seni deşerim." Babam duvara yumruklar atıyor, "Bana bun-

ları mı layık gördün Tanrım," diyor, "ne günah işledim de şunu verdin bana,

–benden bahsediyor–

şunu, hele şunu, içmekten başka bir boka yaramayan alkolik herif, işi gücü içmek,

içmek,

şuna bak,

–parmağıyla ağabeyimi gösteriyor–

it. İşte, "it" sözcüğü ağzından çıktığı anda, ağabeyim ayağa fırlıyor ve babamın üzerine atlıyor. Susturmak için vuruyor ona. Babamın bedenini duvara çarpıyor, bütün gövdesiyle, bütün ağırlığıyla yükleniyor ve sonrasında acı çığlıkları, küfürler, sonra yine acı çığlıkları. Babam hiçbir şey yapmıyor, oğluna vurmak istemiyor, ona izin veriyor. Annemin ılık gözyaşlarını hissediyorum kafamın üzerine düşen, düşünüyorum: Gördü gününü işte, gördü gününü – gözlerimi kapatmaya devam ediyor ama ben parmaklarının arasından sahneyi izliyorum, sarı taşlara düşen kızıl kan lekelerine bakıyorum.

Seni öldürecek kişi olmayı başaramamıştım.

III

Peter Handke diyor ki: "Her şey yaşanırken sanki annem hep oradaydı, ağzı şaşkınlıktan açık, orada öylece duruyordu." Sen orada değildin. Ağzın açık bile değildi çünkü şaşırma ve korkma lüksünü dahi yitirmiştin, beklenmedik bir şey yoktu çünkü artık hiçbir şey beklemiyordun, hiçbir şey şiddetli değildi çünkü şiddet –sen ona şiddet değil, hayat diyordun, ona isim vermiyordun– öylece oradaydı, sadece vardı.

2004, belki de 2005 – On iki ya da on üç yaşındaydım. En iyi arkadaşım Amélie'yle kasabanın sokaklarında yürürken, yerde, asfaltın üzerinde bir cep telefonu bulduk. Amélie yürürken görmemiş, ayağıyla vurmuştu telefona, vurunca da telefon yerde sürüklenmiş, kayıp gitmişti. Amélie ilerledi, eğilip telefonu yerden aldı, sonra da oynarız diye saklamaya karar verdik, Amélie'nin internette tanıştığı çocuklara mesaj göndeririz diye düşündük.

İki gün geçmeden polis seni arayıp benim bir telefon çaldığımı söyledi. Suçlamayı abartılı buldum, onu çalmamıştık, sokaktaydı, yolun kenarında duruyordu, kime ait olduğunu bilmiyorduk ama sen sanki bana değil, polise inanmaktan yanaydın. Odama geldin, bana tokat attın, beni hırsızlıkla suçladın ve karakola götürdün.

Utanıyordun. Sana ihanet etmişim gibi bakıyordun bana.

Arabada tek kelime etmedin ama polislerin karşısında, anlaşılmaz afişlerle dolu o büroda, birden beni savunmaya başladın, hem de –sesinde ya da bakışlarında– daha önce hiç ama hiç görmediğim bir azimle.

Onlara benim asla telefon çalacak bir çocuk olmadığımı, telefonu yerde bulduğumu, olayın bundan ibaret olduğunu söyledin. İleride öğretmen, önemli bir doktor ya da bir bakan olacağımı, henüz bilmediğini ama sonuçta çok iyi bir eğitim alacağımı ve serserilikle işim olmadığını söyledin. Benimle gurur duyduğunu söyledin. Benim kadar zeki bir çocuk görmediğini söyledin. Bütün bunları düşündüğünü (beni sevdiğini?) bilmiyordum. Neden bunları bana hiç söylemedin?

Çok seneler sonra, kasabadan kaçıp Paris'e yerleştiğimde, akşamları barlarda insanlarla tanıştığımda ve insanlar ailemle aramın nasıl olduğu sorduğunda –saçma bir soru ama soruyorlar işte– babamdan nefret ettiğimi söyledim hep. Doğru değildi. Seni sevdiğimi biliyordum ama başkalarına senden nefret ettiğimi söyleme ihtiyacı hissediyordum. Neden?

Sevmekten utanmak normal mi?

Çok içtiğinde gözlerini yere indirir ve beni sevdiğini, başka zamanlar neden o kadar öfkeye kapıldığını anlamadığını söylerdin. Her zerrende kol gezen, bir saniye sonra pişman olacağın şeyleri söyleten güçleri nasıl açıklayacağını bilmediğini itiraf ederken ağlardın. Şiddet öylesine esir almıştı ki seni, maruz kaldığın şeyin aynısını yapıyordun.

İkiz Kuleler yıkıldığı zaman ağladın.

Annemden önce Sylvie adında bir kadını sevdin. Koluna çini mürekkebiyle adını kazıdın. Sana onunla ilgili sorular sorduğumda cevap vermek istemezdin. Geçenlerde bir arkadaşım, ona senden bahsederken, "Baban geçmişini anlatmak istemiyor çünkü o geçmiş, ona başka biri olabileceğini ama olamadığını hatırlatıyor," dedi. Haklı olabilir.

Arabayla sigara almaya giderken ne zaman seninle gelsem –başka bir şey de olabilir tabii, ama özellikle ve genelde sigara almaya giderdin– teybe korsan Céline Dion CD'ni koyar –üzerine mavi markörle "Céline" yazmıştın– şarkılara bağıra bağıra eşlik ederdin. Bütün sözleri ezbere bilirdin. Ben de seninle birlikte söylerdim, klişe olduğunu biliyorum ama sanki o anlar, geri kalan zamanlarda bana söyleyemediğin şeyleri söylemeyi başardığın yegâne anlardı.

Yemek yemeye başlamadan önce ellerini ovuştururdun.

Kasabadaki pastaneden şeker aldığım zaman, tatlı bir suçlulukla paketin içinden bir tane kapar ve bana, "Annene söylemek yok!" derdin. Birden aynı yaşta buluşurduk.

Bir gün en sevdiğim oyuncağımı –*Doktor Maboul* diye bir kutu oyunuydu– komşuya verdin. Her gün onunla oynardım, en sevdiğim oyundu ve sen onu verdin, sebepsiz yere. Ortalığı yıktım, ağladım, yalvardım. Sense sadece güldün ve bana, "Hayat böyle," dedin.

Bir akşam kasabanın barında, herkesin önünde, keşke senin yerine başka bir oğlum olsaydı dedin. Haftalar boyunca ölmek istedim.

2000 – Hangi sene olduğunu hatırlıyorum çünkü milenyumu kutlamak için astığımız süsler hâlâ duruyordu: fırfırlar, renk renk ampuller, okuldan getirdiğim, al-

tın simli harflerle yazılmış, girilen yeni yıla ve yeni çağa dair dileklerle süslenmiş resimler.

Mutfakta sadece ikimiz vardık. Sana, "Bak baba uzaylı taklidi yapabiliyorum!" dedim ve parmaklarımla yüzümü çekiştirip dilimi çıkartarak komik bir surat yaptım. Hiç o kadar güldüğünü görmemiştim. Gülmeyi durduramıyordun, nefesin kesilmişti, kızarmış, kıpkırmızı olmuş yanaklarından sevinç gözyaşları akıyordu. Komik surat yapmayı bıraktım ama sen hâlâ gülüyordun, o kadar gülüyordun ki endişelenmeye başladım, durmayan kahkahandan korkmaya başladım, sanki dünyanın sonuna dek uzamak ve yankılanmak istiyor gibiydi. Neden bu kadar güldüğünü sorunca kahkahalarını zar zor bastırıp, "Sen çok şapşal bir veletsin, nasıl benden çıktın aklım almıyor," dedin. Bunun üzerine ben de seninle birlikte gülmeye karar verdim, karnımızı tuta tuta güldük beraber, yan yana, uzun süre, çok uzun süre.

Sorunlar çalıştığın fabrikada başladı. Bunu ilk romanım *En finir avec Eddy Bellegueule*'de [Eddy'nin Sonu] anlattım, bir öğleden sonra fabrikadan haber geldi, üzerine bir ağırlık düştüğünü bildirdiler. Belin ezilmiş, birkaç sene yürüyemeyeceğini söylediler, belki de hiç.

İlk birkaç haftayı hep yatakta geçirdin, kıpırdamadan yatıyordun. Konuşamıyordun, sadece bağırıyordun. Ağrın vardı, geceleri seni uyandırıp bağırtıyordu, bedenin artık kendisine tahammül edemiyordu, bütün hareketlerin, en ufak kıpırdanışların bile tahrip olmuş kaslarını yakıyordu. Acı içindeki bedeninin bilincine, yine onun vasıtasıyla varıyordun.

Sonra yeniden konuşmaya başladın. Başta sadece yiyecek içecek isteyebiliyordun, ama zamanla daha uzun cümleler kurmaya, isteklerini, ihtiyaçlarını, kızgınlıklarını

dile getirmeye başladın. Ama konuşmak acının yerini doldurmadı. İkisi başka şey. Acı hiçbir zaman kaybolmadı.

Sıkıntı, hayatını bütünüyle işgal etti. Sana bakıyor ve insanın başına gelebilecek en kötü şeyin sıkıntı olduğunu görüyordum. Toplama kamplarında bile sıkılabilirmiş insan. Garip geliyor böyle düşünmek ama Imre Kertész böyle söylüyor, Charlotte Delbo böyle söylüyor, toplama kamplarında bile, açlığa, susuzluğa, ölüme, ölümden beter acılara, fırınlara, gaz odalarına, toplu infazlara, insanın etini koparmak için fırsat kollayan köpeklere, soğuğa, sıcağa, sıcağa ve boğaza dolan toza, susuz kalmış ağızda beton gibi sertleşen dile, kafatasının içinde kuruyup büzüşen beyne, çalışmaya, yine çalışmaya, bite, pireye, uyuza, ishale, yine susuzluğa, bütün bunlara ve daha aklıma gelmeyen şeylere rağmen yine de sıkıntıya, yine de gelmeyecek olanı ya da gelmesi gecikeni beklemeye yer varmış.

Sabahları erken kalkar, ilk sigaranla birlikte televizyonu açardın. Ben yan odadaydım, tütün kokusu ve gürültü bana kadar gelirdi, senin varlığının kokusu ve sesi gibiydi sanki bunlar. "Arkadaşlarım" dediğin insanlar akşamüstüne doğru eve pastis içmeye gelirdi, birlikte televizyon seyrederdiniz, arada sırada sen onları görmeye giderdin ama genelde, belindeki ağrılar yüzünden, fabrika tarafından ezilmiş belin yüzünden, hayatın değil, yaşamaya mecbur bırakıldığın hayat tarafından ezilmiş belin yüzünden –senin hayatın değildi bu, kendi hayatını hiç yaşamamıştın sen, onun kenarında yaşamıştın–, bütün bunlar yüzünden evde kalırdın ve onlar gelirdi, sen artık hareket edemiyordun, bedenin sana çok fazla acı veriyordu.

2006 Mart'ında, on iki yıldır Fransa Cumhurbaşkanı olan Jacques Chirac'ın hükümeti ve Sağlık Bakanı Xavier Bertrand, çok sayıda ilacın artık devlet tarafından karşılanmayacağını açıkladı ki bunlar büyük ölçüde sindirim sorunlarıyla ilgili ilaçlardı. Sen kazadan beri bütün gününü yatarak geçirmek zorunda olduğun ve kötü beslendiğin için sürekli sindirim sorunları yaşıyordun. Bu sorunları giderecek ilaçları satın almak giderek daha zor hale geldi. Jacques Chirac ve Xavier Bertrand bağırsaklarını yok ediyorlardı.

Bir insanın biyografisinde neden bu isimlere hiç yer verilmez?

2007'de, cumhurbaşkanı adayı Nicolas Sarkozy, "yancılar" adını verdiği ve kendisine göre, çalışmadıkları için Fransız halkının parasını çalan kadınlara ve erkeklere karşı bir kampanya yürütmeye başladı. Dedi ki: "halihazırda çalışan işçiler [...] bu yancıların, hiçbir şey yapmadıkları halde ay sonunu kendilerinden daha rahat getirdiğine şahit oluyor." Çalışmadığın için, dünyanın sırtında bir kambur, bir hırsız, bir fazlalık olduğunu anlamanı sağladı – Simone de Beauvoir'ın deyişiyle fuzuli bir boğaz. Oysa Sarkozy seni tanımıyordu. Böyle düşünmeye hakkı yoktu, seni tanımıyordu. Egemenlerin bu aşağılayıcı tavırları belini iyice ezdi.

2009'da Nicolas Sarkozy hükümeti ve suç ortağı Martin Hirsch Asgari Gelir Yardımı'nın yerine, yani Fransız hükümeti tarafından çalışmayan insanlara verilen asgari yardımın yerine, Aktif Dayanışma Yardımı'nı getirdi. Çalışamadığın zamandan bu yana Asgari Gelir Yardımı alıyordun. Asgari Gelir Yardımı'ndan Aktif Dayanışma Yardımı'na geçiş, hükümetin ifadesine göre "çalışmaya

dönüşü teşvik" amacı taşıyordu. Oysa gerçek şuydu ki bundan böyle, içler acısı sağlık durumuna, seni bu hale getiren fabrikaya rağmen, devlet tarafından yine işe koşularak hırpalanacaktın. Sana önerdikleri ya da daha doğrusu sana şart koştukları işi kabul etmezsen, aldığın sosyal yardımları kaybedecektin. Üstelik sana sadece yarı zamanlı, yorucu, fiziksel efor gerektiren, evimizden kırk kilometre ötede, şehirde işler öneriyorlardı. Her gün işe gidip gelmek bile ayda üç yüz euro benzin masrafı demekti. Başka çaren kalmayınca, başka bir şehirde önerdikleri çöpçülük işini yine de kabul etmek zorunda kaldın, ayda yedi yüz euro'ya başkalarının atıklarını toplamak için bütün gün eğilip durdun, harap olmuş beline rağmen. Nicolas Sarkozy ve Martin Hirsch senin belini eziyorlardı.

Siyasetin senin için bir ölüm kalım meselesi olduğunu anlamıştın.

Sonbaharda, bir gün, ailelere her yıl defter, çanta, araç gereç almaları için verilen okula dönüş yardımına yaklaşık yüz euro zam yapıldı. Sevinçten deliye dönmüştün, salonun ortasında bağırdın: "Denize gidiyoruz!" Beş kişilik arabaya altı kişi doluşarak yola çıktık – ben bagaja oturdum, casus filmlerindeki rehineler gibi, tercihim buydu.

Bütün gün bayram havasında geçti.

Her şeye sahip olan bir ailenin, siyasi bir kararı kutlamak için denize gittiğini ne gördüm ne de duydum, onlar bunu yapmaz çünkü siyaset onların hayatlarında neredeyse hiçbir şey değiştirmez. Paris'e, senden uzağa yaşamaya gittiğimde bunun farkına vardım: Egemenler solcu bir hükümetten şikâyet edebilir, sağcı bir hükümetten de şikâyet edebilir ama hiçbir hükümet onların sindirim sorunları yaşamasına sebep olmaz, hiçbir hükümet onların belini ezmez, hiçbir hükümet onları denize

koşturacak şeyler yapmaz. Siyaset onların hayatını değiştirmez, belki azıcık. Bu da tuhaftır aslında, siyaseti yapan onlardır ama yaptıkları siyaset hayatlarını neredeyse hiç etkilemez. Siyaset, egemenler için genellikle *estetik bir meseledir*: Bir tür kendini keşfetme yöntemi, bir tür dünyayı algılama, kişiliğini inşa etme biçimidir. Bizler içinse ölmek ya da yaşamak anlamına gelir.

2016 Ağustos'unda François Hollande'ın cumhurbaşkanlığında, Çalışma Bakanı Myriam El Khomri, Başbakan Manuel Valls'ın desteğini alarak, adına "Çalışma Yasası" denen yasayı yürürlüğe soktu. Bu yasa işten çıkarmaları kolaylaştırıyor ve şirketlere, halihazırda fazladan çalıştırdıkları insanları daha fazla çalıştırma hakkı tanıyordu.

Sana sokakları süpürten şirket, senden her hafta daha fazla çöp süpürmeni, daha uzun süre eğilmeni isteyebilirdi artık. Bugünkü sağlık durumunun, iki adım atarken çektiğin acıların, zar zor aldığın nefesin, bir makinenin yardımına başvurmaksızın yaşamaktan âciz oluşunun en büyük sebebi yıllarını bir fabrikada otomatik hareketler yaparak geçirmiş olman, her gün sokakları süpürmen, başkalarının atıklarını toplamak için günde sekiz saat eğilmendi. Hollande, Valls ve El Khomri senin nefesini kestiler.

Neden bu isimler hiç dile getirilmiyor?

27 Mayıs 2017 – Fransa'nın bir şehrinde iki sendikalı –ikisinin üzerinde de aynı tişört var– bir sokağın ortasında Fransa Cumhurbaşkanı Emmanuel Macron'a soru soruyorlar. Kızgınlar, konuşma tarzlarından bu anlaşılıyor. Belli ki canları da yanıyor. Emmanuel Macron onlara yanıt veriyor, sesindeki aşağılama fark edilmeyecek gibi

değil: "Tişörtlerinizle beni korkutamazsınız. Kendine bir takım elbise almanın en iyi yolu çalışmaktır." Kendilerine bir takım elbise almaya imkânı olmayanları utanmazlıkla, işe yaramazlıkla, tembellikle itham ediyor. Takım elbise giyenlerle tişört giyenler arasındaki, egemenlerle yönetilenler arasındaki, parası olanlarla olmayanlar arasındaki, her şeye sahip olanlarla hiçbir şeye sahip olmayanlar arasındaki sınırın altını çiziyor. Egemenlerin bu aşağılayıcı tavırları, belinin ağzına sıçtı.

Eylül 2017 – Emmanuel Macron "tembeller"i suçluyor, ona göre Fransa'da yapılmak istenen reformlara engel olanlar işte bu "tembeller." Bu sözcükle senin gibi insanları, büyükşehirden uzakta yaşadığı için çalışamamış ya da çalışamayan insanları, daha en başından eğitim sisteminin dışında bırakıldığı için iş bulamayanları, diplomasızları, belini ezen fabrika hayatı yüzünden artık çalışamayanları kastettiğini doğduğun günden beri biliyorsun. Oysa bütün gün ofisinde oturup başkalarına emirler yağdıran patronlara tembel denmiyor. Onlara tembel demek kimsenin aklına gelmiyor. "Ben tembel değilim." Ben küçükken sürekli bunu söylerdin, takıntı gibi tekrarlar dururdun, çünkü bu hakaretin başının üzerinde bir kılıç gibi asılı durduğunu, kovmak istediğin bir hayalet gibi peşinde dolandığını bilirdin.

Utanç olmadan gurur da olmaz: Tembel olmamakla gurur duyuyordun çünkü bu sıfatla tarif edilen insanlardan biri sayılmaktan utanıyordun. Tembel sözcüğünü her zaman bir tehdit, bir hakaret olarak algıladın. Egemenlerin bu aşağılayıcı tavırları belinin ağzına iyice sıçtı.

Bu yazdıklarımı okuyacak ya da duyacak olanlar, deminden beri saydığım isimleri belki tanımıyordur, belki onları çoktan unutmuşlardır ya da belki hiç duymamış-

lardır, ama işte tam da bu yüzden onların adını telaffuz etmek istiyorum, çünkü işledikleri cinayetlerden sonra adları hiçbir zaman telaffuz edilmemiş katiller var, bilinmezliğe ya da unutuşa sığınıp utançtan kaçan katiller var, korkuyorum çünkü dünyanın gecenin zifirî karanlığında döndüğünü biliyorum. Unutulmalarını reddediyorum. Şimdi ve sonsuza kadar tanınmalarını istiyorum, her yerde, Laos'ta, Sibirya'da, Çin'de, Kongo'da, Amerika'da, okyanusların ötesinde, tüm kıtalarda, bütün sınırların ötesinde.

Her şey sonunda unutulmaya mahkûm mudur?

Bu isimlerin Adolphe Thiers gibi, Shakespeare'in III. Richard'ı gibi, Karındeşen Jack gibi unutulmaz olmasını istiyorum.

İntikamımı onların adlarını tarihe kazıyarak almak istiyorum.

Ağustos 2017 – Emmanuel Macron hükümeti, Fransa'daki en yoksul insanlardan ayda beş euro kesiyor; Fransa'nın en yoksullarına barınabilsinler, kiralarını ödeyebilsinler diye verilen sosyal yardımın beş euro'sunu geri alıyor. Aynı gün ya da o günlerde, önemli değil, Fransa'nın en zenginleri için vergi indirimi ilan ediyor. Yoksulların fazla zengin olduğunu, zenginlerin yeteri kadar zengin olmadığını düşünüyor. Hükümeti, beş euro'nun mühim bir rakam olmadığının altını çiziyor. Bilmiyorlar. Bu korkunç cümleleri sarf ediyorlar çünkü bilmiyorlar. Emmanuel Macron senin boğazındaki lokmayı alıyor.

* * *

Hollande, Valls, El Khomri, Hirsch, Sarkozy, Macron, Bertrand, Chirac. Acının tarihinde isimler yazılı. Senin yaşamının tarihi, seni yok etmek için birbirinin yeri-

ne geçen bu insanların tarihidir. Senin bedeninin tarihi, onu yok etmek için birbirinin yerine geçen bu isimlerin tarihidir. Bedeninin tarihi, siyasi tarihi *suçluyor*.

* * *

Son yıllarda değiştin. Başka biri oldun. Konuştuk seninle, uzun uzun, kendimizi açıkladık, çocukken tanıdığım adamı şikâyet ettim sana, sertliğini, sessizliğini, deminden beri saydığım sahneleri ve sen beni dinledin. Ben de seni dinledim. Ömrün boyunca Fransa'nın tek sorununun yabancılar ve eşcinseller olduğunu tekrar edip duran sen, şimdi Fransa'daki ırkçılığı eleştiriyorsun, sana sevdiğim adamdan bahsetmemi istiyorsun. Çıkan kitaplarımı alıyorsun, tanıdığın insanlara hediye ediyorsun. O adam gitti, yerine başkası geldi sanki. Bir arkadaşım, ebeveynlerin çocuklarını değil, çocukların ebeveynlerini değiştirdiğini söyler.

Ama bedenine yaptıkları şeyler yüzünden, şimdi olduğun insanı keşfetme şansına asla sahip olamayacaksın.

Geçen ay seni görmeye geldiğimde, kapıdan çıkmadan önce bana sordun: "Siyasetle ilgileniyor musun hâlâ?" "Hâlâ" sözcüğü lisedeki ilk yılıma göndermeydi, aşırı sol bir partiye üye olduğum ve yasadışı eylemlere katılıp başımı polisle derde sokacağımı düşündüğün için seninle tartıştığımız zamanlara. "Evet, daha fazla," diye yanıt verdim sana. Üç-dört saniye bekledin bir şey söylemeden, bana baktın ve sonunda dedin ki: "Haklısın. Haklısın, galiba bir devrim şart."

Teşekkürler

Bu kitap, bu haliyle varoluşunu Claudia Rankine'in, Ocean Vuong'un, Tash Aw'ın ve Peter Handke'nin yazdıklarına – bilhassa *A Sorrow Beyond Dreams* ve *The Face*– borçludur. Aynı şekilde Terrence Malick'in sinemasına da –yazdığım süre boyunca *Hayat Ağacı*'nı kaç defa izlediğimi bilmesem de en azından onlarca defa izlediğimi söyleyebilirim. Bu metin ayrıca, ilk taslaklarını sunduğum Oslo Litteraturhuset, Yale Üniversitesi, New School, MIT ve sunduğum bu taslakları yayımlayan Norveç'in *Morgenbladet*, İsveç'in *Dagens Nyheter*, Almanya'nın *FAS* ve Amerika Birleşik Devletleri'nin *Freeman's* gazeteleri olmasaydı gerçeğe dönüşemezdi.

Bu metnin doğuşuna tanıklık eden, güneşi kıskandıran enerjisiyle ona destek veren ve ilk okuru olan Stanislas Nordey'ye de teşekkürü bir borç biliyorum. Ve elbette Didier ve Geoffroy olmasaydı, bu kitap asla var olamazdı.

Birtakım iç hesaplaşmalar içindeki yazar uzun zaman sonra çocukluğunun geçtiği, küçük, çirkin bir Fransız kentinde yaşayan babasını ziyarete gider. Karşısında bulduğuysa, erkeklerin duygularını bastırması ve sert olması gerektiğini savunan, bugün "toksik erkeklik" denen kültürün içine doğmuş, kendisine rol model olan birçok erkek gibi erkenden okulu bırakıp işçiliği değişmez bir kader gibi sırtlanarak fabrikalarda çalışıp ellisinde yatağa mahkûm olmuş, zavallı bir adamdır.

Fransa'nın en etkili yazarlarından biri kabul edilen Édouard Louis bu kısa ve çarpıcı metinde mevcut düzenin grotesk gerçekliğini vurgularken, milyonlarca insanın hayatını etkileyip yöneten siyaset denen şeyin, siyasetçiler için aslında bir salon oyunundan başka bir şey olmadığını anlatıyor.

"Louis'nin bir yazar olarak en güçlü yanı, olguları kimi zaman takıntı noktasına varacak kadar tutkulu bir şekilde hissetmesi ve hislerini nötrlemek yerine onları araştırmaya açık, felsefi bir zihinle analiz etmesidir."

Edmund White, *The Guardian*

#fransızedebiyatı #işçisınıfı #ataerki #aile #politika #şiddet #ırkçılık #homofobi #babaoğulilişkisi

can

15 TL

canyayinlari.com | f | | canyayinlari

roman

ISBN 978-975-07-4694-9

9 789750 746949